

Przegląd Prawno-Ekonomiczny

REVIEW OF LAW, BUSINESS & ECONOMICS

lipiec-sierpień-wrzesień

Nr 44/1
(3/2018)

WYDZIAŁ ZAMIEJSKOWY
PRAWA I NAUK
O SPOŁECZEŃSTWIE | **KUL**

WYDAWCA

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II | Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Społeczeństwie
w Stalowej Woli

ADRES REDAKCJI

Redakcja „Przeglądu Prawno-Ekonomicznego” | 37-450 Stalowa Wola, ul. Ofiar Katynia 6a |
e-mail: ppe@kul.pl

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

dr Artur Lis – redaktor naczelny (editor-in-chief) | dr David W. Lutz (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | dr Dariusz Żak – zastępcy redaktora naczelnego (associate editors) | dr hab. Grzegorz Wolak – sekretarz redakcji (administrative editor) | dr hab. Piotr T. Nowakowski – redaktor ds. międzynarodowych (international editor) | dr Filip Ciepły, dr Isaac Desta (Holy Cross College w Notre Dame, USA), dr Dorota Tokarska, dr Dominik Tyrawa, dr Timothy Wright (Holy Cross College w Notre Dame, USA) – redaktorzy tematyczni (subject editors) | dr Piotr Pomorski – redaktor statystyczny (statistical editor) | mgr Agnieszka Lis – redaktor językowy polskojęzyczny (Polish-language editor) | mgr Tomasz Deptuła (USA) – redaktor językowy anglojęzyczny (English-language editor) | prof. dr hab. Nikolaï Gołowaty (UKRAINA) – redaktor językowy rosyjskojęzyczny | dr Judyta Przyłuska-Schmitt – redaktor konsultant (consulting editor) | mgr Rafał Podlesny – redaktor techniczny (layout editor)

RADA NAUKOWA

ks. prof. dr hab. Antoni DĘBIŃSKI (Rektor KUL Lublin) | prof. dr hab. Thomas BURZYCKI (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | prof. dr hab. Wiktor CZEPURKO (Ukraina) | dr hab. Leszek CWIKAŁA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Czesław DEPTUŁA (KUL Lublin) | dr hab. Marzena DYJAKOWSKA (KUL Lublin) | abp. prof. dr hab. Andrzej DZIĘGA (Szczecin) | dr hab. Krzysztof GRZEGORCZYK (Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu) | nadkom. dr Dominik HRYSZKIEWICZ (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) | prof. dr hab. Aleks JULDASZEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | prof. dr hab. Marian KOZACZKA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Andrzej KUCZUMOW (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Pantelis KYRMIZOGLOU (Alexander TEI of Thessaloniki, Greece) | dr hab. Antoni MAGDOŃ (KUL Stalowa Wola) | ks. prof. dr hab. Henryk MISZTAŁ (KUL Lublin) | prof. dr hab. Wojciech NASIEROWSKI (University of New Brunswick) | prof. dr hab. Jurij PACZKOWSKI (Ukraina) | prof. dr hab. Pylyp PYLYPENKO (Ukraina) | prof. dr hab. Anton STASCH (European Akademy of Technology & Management, Oedheim Niemcy) | prof. dr hab. Tomasz WIELICKI (California State University, Fresno) | ks. dr hab. Krzysztof WARCHAŁOWSKI (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego)

RECENZENCI ZEWNĘTRZNI

dr hab. Leszek BIELECKI (Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach) | dr Walentyn GOŁOWCZENKO (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr hab. Mirosław KARPIUK (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr Barbara Lubas (Nadbużańska Szkoła Wyższa w Siemiatyczach) | prof. dr hab. Oleksander MEREŻKO (Ukraina) | dr Kiril MURAWIEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr Łukasz Jerzy PIKULA (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) | ks. dr hab. Tomasz RAKOCZY (Uniwersytet Zielonogórski) | dr hab. Krystyna ROSŁANOWSKA-PLICHCIŃSKA (Wyższa Szkoła Zarządzania i Ekologii w Warszawie) | dr hab. Piotr RYGUŁA (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) | dr hab. Romuald SZEREMIETIEW (Akademia Obrony Narodowej) | prof. dr hab. Jerzy Tomasz SZKUTNIK (Politechnika Częstochowska) | prof. dr hab. Dariusz SZPOPER (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr hab. Andrzej SZYMAŃSKI (Uniwersytet Opolski) | dr Agnieszka OGRODNIK-KALITA (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie)

DRUK I OPRAWA

VOLUMINA.PL DANIEL KRZANOWSKI | ul. Ks. Witolda 7-9, 71-063 Szczecin | tel. 91 812 09 08 | e-mail: druk@volumina.pl

ISSN 1898-2166 | Nakład 300 egz.

Watykan, 25 kwietnia 2018 r.

Spis treści

Artykuły

KAZIMIERA JUSZKA, KAROL JUSZKA *Problematyka badawcza metodyki przeprowadzania okazania w Polsce* | 13

ELŻBIETA A. MAJ *Tajemnica w postępowaniu administracyjnym* | 22

MAGDALENA MATERNIAK *Wymóg uregulowanej sytuacji prawnej związków wyznaniowych z art. 195 §1 Kodeksu karnego* | 36

ANNA WOLSKA-BAGIŃSKA *Przesłanki ogłoszenia upadłości konsumenckiej* | 48

KRZYSZTOF BOKWA *Ekstradycja - regulacja i historia na przykładzie prawa austriackiego* | 68

JOANNA CZUCHRYTA *Dopuszczalność przeznaczenia agio na sfinansowanie spłaty z tytułu umorzenia udziałów (akcji) w spółkach kapitałowych* | 79

DAMIAN DOBOSZ *Treść wykonywania prawa własności w kontekście planowania i zagospodarowania przestrzennego* | 91

MICHAŁ GREGORCZYK, MONIKA UTRACKA *Umowy dowodowe - nowa instytucja w polskiej procedurze* | 104

KLAUDIA GRZEBIELA *Naruszenie prawa do zmiany sprzedawcy energii jako praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów* | 117

KLAUDIA KIJAŃSKA *Prawo do prywatności, a niejawne prowadzenie działań wobec cudzoziemców na gruncie ustawy o działaniach antyterrorystycznych* | 131

JAN KLUZA *Przestępstwo propagowania treści faszystowskich w świetle ostatnich doniesień medialnych. Studium przypadku z Wodzisławia Śląskiego* | 146

ALEKSANDRA NIEPRZECKA *Przyznanie do winy w postępowaniach przed międzynarodowymi trybunałami karnymi a standardy rzetelnego procesu* | 159

ŁUKASZ CHYLA *Wzrost znaczenia klauzuli hardship w międzynarodowym prawie kontraktów* | 179

BARTŁOMIEJ PYKA *Obowiązek kontraktowania w prawie przewozowym* | 193

MICHAŁ SŁUŻALEC *Wyrażenie zgody przez pacjenta na ujawnienie tajemnicy lekarskiej a jawność rozprawy głównej na gruncie kodeksu postępowania karnego* | 210

IWO JAROSZ *Wybrane problemy związane ze stosowaniem artykułu 961 Kodeksu cywilnego* | 222

ADRIAN ROMKOWSKI *Normatywne i pozanormatywne podstawy odpowiedzialności za współsprawstwo wykroczenia* | 239

PATRYCJA FIGUŁA *Zdatność ugodowa a zdatność arbitrażowa - analiza relacji na tle Kodeksu postępowania cywilnego* | 265

PAULINA KOWALSKA *Sformułowanie wniosku z art. 380 k.p.c. w zażaleniu do Sądu Najwyższego* | 277

ALEKSANDRA KULICZKOWSKA *Institucja błędu w prawie umów* | 290

TOMASZ PILIKOWSKI *Zasada rzetelnego procesu a możliwość wykorzystania dowodów nielegalnych – analiza w perspektywie ostatnich nowelizacji Kodeksu postępowania karnego* | 305

JOANNA SZUMAŃSKA *Zabezpieczenie roszczenia przez arbitra doraźnego na tle postępowania o udzielenie zabezpieczenia przed sądem powszechnym* | 324

BARBARA ZIELIŃSKA – RAPACZ *Zwolnienie ubytków wyrobów akcyzowych z podatku w Polsce na tle prawa Unii Europejskiej* | 336

ŁUKASZ CHYLA *Wyzwania polskiego arbitrażu w sporach o zaskarżanie uchwał* | 349

MARCIN MOLENDĄ, MARTA KRUHŁAYĄ *Wycena kapitału intelektualnego przedsiębiorstwa usług transportowych* | 367

Glosa

AGNIESZKA OGRODNIK-KALITA *Glosa do wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 6 lipca 2016 r., III CA 406/16* | 378

Contents

Articles

KAZIMIERA JUSZKA, KAROL JUSZKA *Research issues pertaining to the methodology of performing a police lineup in Poland* | 13

ELŻBIETA A. MAJ *The confidentiality in administrative proceedings* | 22

MAGDALENA MATERNIAK *The Requirement of regulated legal position of religious communities from art. 195 section. 1 of the Criminal Code* | 36

ANNA WOLSKA-BAGIŃSKA *Preconditions for declaring personal bankruptcy* | 48

JERZY NIKOŁAJEW KRZYSZTOF BOKWA *Extradition - regulation and history on the example of Austrian law* | 74

JOANNA CZUCHRYTA *Admissibility of financing remuneration for redeemed shares from agio* | 79

DAMIAN DOBOSZ *Content of the exercise of the ownership rights in the context of spatial planning and land development* | 91

MICHAŁ GREGORCZYK, MONIKA UTRACKA *Contracts of evidence - a new institution in the Polish procedure* | 104

KLAUDIA GRZEBIELA *Violation of the right to switch the energy supplier as a practice infringing collective consumer interests* | 117

KLAUDIA KIJĄŃSKA *Right to privacy and secret activities against foreigners based on act of counter-terrorism activities* | 131

JAN KLUZA *The crime of promoting fascist content in the view of recent media reports. Case study from Wodzisław Śląski* | 146

ALEKSANDRA NIEPRZECKA *Guilty Plea under the Proceedings before International Criminal Tribunals and the Standards of Fair Trial* | 159

ŁUKASZ CHYLA *The Rise of Hardship Clause in International Contract Law* | 179

- BARTŁOMIEJ PYKA *Obligation to contract in Carriage law* | 193
- MICHAŁ SŁUŻALEC *Consent of the patient for disclosure of professional secrecy and the principle of public while the main trial in criminal proceeding code* | 210
- IWO JAROSZ *Certain issues concerning the application of article 961 of the Polish Civil code* | 222
- ADRIAN ROMKOWSKI *Normative and beyond-normative basis of liability for co-perpetration in a contravention* | 239
- PATRYCJA FIGUŁA *Complicability and arbitrability - analysis of relationships on the background Code of Civil Procedure* | 265
- PAULINA KOWALSKA *Formulation of the application from art. 380 k.p.c. in a complaint to the Supreme Court* | 277
- ALEKSANDRA KULICZKOWSKA *Mistake in contract law* | 290
- TOMASZ PILIKOWSKI *The due process of law rule and the possibility of using illegal evi-dences - an analysis in the light the perspective of recent amendments of the Code of the Criminal Procedure* | 305
- JOANNA SZUMAŃSKA *Security of the claim made by an emergency arbitrator against the proceedings for granting security in a court of law* | 324
- BARBARA ZIELIŃSKA – RAPACZ *Exemption from excise duty in cases of lost goods in the Polish legal system compared to European Union law* | 336
- ŁUKASZ CHYLA *The challenges of Polish arbitration in shareholders' resolution disputes* | 349
- MARCIN MOLENDĄ, MARTA KRULAYĄ *Valuation of intellectual capital of a transport company* | 367

Gloss

- AGNIESZKA OGRODNIK-KALITA *Gloss on The Regional Court Judgement in Gdańsk of July 6, 2016, III CA 406/16* | 378

Aleksandra Kuliczowska

Instytucja błędu w prawie umów

Mistake in contract law

1. Wstęp

Dla ujęcia poprawnie funkcjonującego obrotu gospodarczego, konieczne jest sprecyzowanie ogólnych zasad prawa odnoszących się do tego zagadnienia, jako generalnych idei przewodnich, pozostających w zgodzie z ogólnie przyjętym ustrojem społecznym, gospodarczym i politycznym. Zasady te wskazują na wartości jakie powinny przyświecać stanowieniu prawa, jak i determinują sposób jego późniejszego stosowania. Podstawową instytucją w tym zakresie jest zawieranie umów pomiędzy stronami, a więc wymiana zgodnych porozumień dwóch lub więcej stron, w których strony te wzajemnie nakładają na siebie obowiązki i uprawnienia¹. Problematyka zawierania umów jest bardzo bogato omówiona w polskim orzecznictwie, a w szczególności charakterystyka elementów pozwalających na poprawną interpretację zawiązanego kontraktu. Dla przykładu warto przytoczyć wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1998r. w sprawie o sygnaturze akt I PKN 191/98, zgodnie z którym „o rodzaju zawartej umowy decyduje więc nie tylko i nie tyle jej nazwa, ile cel i zgodny zamiar stron”². Ze wskazanego fragmentu wyroku należy więc wywnioskować, że najistotniejszą cechą umowy, która przesądzać może o jej charakterze jest cel i zgodny zamiar. W odniesieniu do zgodnego zamiaru stron, warto pochylić się nad problematyką błędu, którego pojawienie się może skutkować rozbieżnościami pomiędzy intencją strony a treścią umowy, co z kolei może wpłynąć na skuteczność jej zawarcia.

¹ Zob. art. 487 Ustawy Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny Dz.U.2018.1025

² Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1998r. w sprawie o sygnaturze akt I PKN 191/98, LEX nr 36702.

2. Zasada swobody umów

Omówienie instytucji błędu warto zacząć od nakreślenia zasady swobody umów, w myśl której „strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania”³. Zasada ta kształtuje swobodę „polegającą na swobodzie zawierania lub niezawierania umowy, możliwości swobodnego wyboru kontrahenta oraz na swobodnym kształtowaniu przez strony treści umowy”⁴, o ile treść ta lub cel umowy nie będą sprzeciwiać się właściwości zawiązanego stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Co do zasady należy przyjąć, że strony mają również swobodę co do wyboru formy zawieranej umowy⁵. Zdarzają się jednak sytuacje, w których swobody te mogą zostać ograniczone przez wzgląd na okoliczności faktyczne lub przepisy obowiązującego prawa. Dla przykładu, wskazać można, że posiadanie pojazdu mechanicznego wiąże się z koniecznością zawarcia umowy ubezpieczenia. Stronie umowy, będącej właścicielem pojazdu pozostawiona zostaje wówczas wolność co do wyboru ubezpieczyciela, z którym zawrze umowę ubezpieczenia, a więc swoboda co do wyboru drugiej strony umowy, jednakże sam fakt konieczności zawarcia tej umowy zostaje niejako wymuszony na właścicielu pojazdu⁶. Innym przykładem często wskazywanym w piśmiennictwie jest obowiązek zawierania umów wynikający z ustawy Prawo pocztowe⁷, „zgodnie z art. 48 tego aktu, z wyjątkami przewidzianymi w ustawie, operator publiczny nie może odmówić zawarcia umowy o świadczenie powszechnych usług pocztowych”⁸. W pewnych okolicznościach również forma umowy może być narzucona przez ustawodawcę. Pojawiają się bowiem w obrocie gospodarczym chociażby umowy dotyczące przeniesienia własności nieruchomości, co do których konieczne jest zawarcie umowy w formie aktu notarialnego⁹. Powyżej wskazane cztery cechy zasady swobody umów, stanowiące zasadę swobody umów *sensu largo* należy wywodzić z przepisów Kodeksu cywilnego, jednakże jeżeli mówimy o zasadzie swobody umów *sensu*

³ Zob. art. 353¹ Ustawy Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny Dz.U.2018.1025

⁴ T. Mróz (red.), M. Stec (red.) Prawo gospodarcze prywatne, Warszawa 2016, s. 15

⁵ A. Rzetecka-Gil, Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania - część ogólna, LEX/el. 2011

⁶ Zob. art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 473).

⁷ Ustawa z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo Pocztowe (t.j. Dz.U.2017.1481)

⁸ E. Łętowska (red.) System Prawa Prywatnego, Prawo zobowiązań – część ogólna, Tom 5, Warszawa 2006, s.800

⁹ Zob. art. 158 *in principio* Ustawy Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny Dz.U.2018.1025

stricto, to należy odwołać się do art. 353¹ Kodeksu cywilnego¹⁰, który kształtuje tę zasadę jako zasadę co do swobodnego ukształtowania treści zawieranej umowy, przy jednoczesnym zastrzeżeniu, że treść ani cel tej umowy nie mogą sprzeciwiać się naturze zawieranego pomiędzy stronami stosunku, ustawie, ani zasadom współżycia społecznego. Analiza zasady swobody umów prowadzi do stwierdzenia, iż zawieranie umów należy uznać, w ślad za definicją jaką wysunął Roman Longchamps de Berier, za „wolność zawierania umów zobowiązaniowych dowolnej treści”¹¹. W zakresie prawa umów, do oświadczeń woli oraz ich ewentualnych wad, zastosowanie będą miały przepisy Kodeksu cywilnego, a więc na podstawie tej ustawy dokonywana będzie ocena skuteczności zawartej umowy, której postanowienia mogą być obarczone błędem.

3. Błąd jako wada oświadczenia woli

Błąd, czyli „mylne wyobrażenie człowieka o rzeczywistości lub brak jakiegokolwiek wyobrażenia o niej”¹², należy zakwalifikować jako wadę składanego oświadczenia woli. Zgodnie ze spostrzeżeniami Zbigniewa Radwańskiego „ustawodawca polski zrezygnował z konstruowania jakiejś ogólnej definicji wad oświadczeń woli wyróżnionych tylko na podstawie przesłanek psychologicznych, poprzestając na samodzielnym unormowaniu poszczególnych typów, objętych łączną nazwą «wady oświadczenia woli»”¹³. Problematyka ta ujęta jest w Kodeksie cywilnym w dziale IV, który jednoznacznie przesądza o katalogu przypadków, gdzie do czynienia mamy z oświadczeniem woli obarczonym wadą.

Jak wynika z części ogólnej Kodeksu cywilnego „oświadczenia woli dotyczą oświadczeń składanych zarówno przez składanych przez osoby fizyczne [w tym również przez ich przedstawicieli ustawowych lub pełnomocników], jak i prawne [poprzez organy lub pełnomocników], chyba że z natury rzeczy wynika, że odnoszą się tylko do osób fizycznych”¹⁴. Oceniając skuteczność składanych oświadczeń woli należy mieć na uwadze, że nie każdy błąd będzie prowadził do

¹⁰ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz.U.2018.1025)

¹¹ R. Longchamps de Berier, Uzasadnienie projektu zobowiązań z uwzględnieniem ostatecznego tekstu kodeksu. Art. 1-167, Warszawa 1934, s.71

¹² Z. Radwański (red.) System Prawa Prywatnego, Prawo cywilne –część ogólna, Tom 2, Wyd. 2, Warszawa 2008, s. 397

¹³ Z. Radwański (red.) System Prawa Prywatnego, Prawo cywilne –część ogólna, Tom 2, Wyd. 2, Warszawa 2008, s. 380

¹⁴ S. Dmowski, S. Rudnicki, Komentarz do Kodeksu cywilnego, Księga pierwsza, Część ogólna, Wyd.9, Warszawa 2009, s. 399

unieważnienia zawartej umowy. Polski system prawny przewiduje możliwość uchylenia się od skutków oświadczenia złożonego pod wpływem błędu, jednak tylko w określonych sytuacjach. I tak, w ślad za orzecznictwem „możliwość uchylenia się od skutków prawnych oświadczeń woli zachodzi wtedy, gdy dotyczy okoliczności faktycznych bądź okoliczności prawnych, przy czym zawsze musi to być błąd istotny i odnoszący się do treści oświadczenia woli”¹⁵. Rozważając więc istotność błędu, w literaturze i orzecznictwie wskazuje się na rozróżnienie na istotność subiektywną i obiektywną. „Subiektywna istotność błędu oceniana powinna być przy uwzględnieniu istotności postanowień, których błąd dotyczył (najczęściej istotny będzie błąd dotyczący cech przedmiotu świadczenia) dla osoby, która złożyła oświadczenie. Istotność błędu musi być «także obiektywna, czyli tego rodzaju, że rozsądnie działający człowiek znający prawdziwy stan rzeczy, nie złożyłby oświadczenia woli tej treści» (uchw. SN z 31.8.1989r., III PZP 37/89, OSNCP 1990, Nr 9, poz. 108). Obiektywna ocena istotności błędu polega na rozważeniu, czy w takich samych okolicznościach rozsądna osoba złożyłaby oświadczenie woli, gdyby nie działała pod wpływem błędu”¹⁶. Oceniając subiektywną istotność błędu, przede wszystkim można dojść do konstatacji, że strona nie chce zawrzeć umowy o przedstawionej treści, gdyż nie odzwierciedla ona jej intencji wypracowanych w fazie negocjacji. Jeżeli chodzi natomiast o obiektywną istotność błędu, to konieczne jest zbadanie, czy osoba inna niż strona składająca wadliwe oświadczenie, będąc na jej miejscu zawarłaby umowę o takiej treści, a więc konieczne jest stwierdzenie, że każda inna osoba uznałaby zawarcie takiej umowy jako sprzeczne z jej interesami. Do tego rodzaju oceny „należy zastosować miarę w postaci rozsądnego człowieka, to jest takiego, który po rozważnej i spokojnej analizie sytuacji nie złożyłby oświadczenia woli określonej treści”¹⁷. Jeżeli badając wadę w oświadczeniu zgodnie z tym standardem uznamy, że faktycznie oświadczenie było obarczone błędem, a strona składająca to oświadczenie nie zdecydowałaby się na wejście w taki stosunek prawny z drugą stroną, należy uznać, że spełniona została przesłanka istotności błędu w ujęciu obiektywnym. Z koniecznością rozpatrywania tego czy błąd jest istotny w sensie subiektywnym i obiektywnym nie zgadza się Biruta Lewaszkiewicz-Petrykowska wysuwając tezę, że „treść cytowanego przepisu [art. 84 §2 Kodeksu cywilnego] nie stanowi żadnej podstawy do tego, aby dopatrywać się w nim elementów

¹⁵ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 26 czerwca 2015 r. w sprawie o sygnaturze akt V ACa 131/15, LEX nr 1842297

¹⁶ K. Osajda (red.) Kodeks cywilny. Komentarz, 2017 r.

¹⁷ M. Fras (red.), M. Habdas (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna (art. 1-125), WKP 2018

wskazujących na subiektywne kryterium istotności błędu. W szczególności użyty w tym przepisie zwrot nakazujący rozsądną ocenę sprawy jednoznacznie odwołuje się do kryteriów obiektywnych, powszechnie akceptowanych, a nie koniecznie tak ocenianych przez składającego oświadczenie woli¹⁸.

Ponadto błąd, dotyczyć musi treści czynności prawnej, co potwierdzone zostało w orzecznictwie poprzez stwierdzenie, że „błąd może dotyczyć okoliczności faktycznych, jak również przepisów prawa, przy czym i jeden, i drugi powinny dotyczyć treści czynności prawnej”¹⁹. Nie może to być więc błąd jedynie co do pobudki, czyli motywacji składającego oświadczenie, bowiem „niespełnienie się oczekiwań osoby dokonującej czynności prawnej co do określonego rozwoju zdarzeń nie daje podstaw do uznania oświadczenia woli za wynik błędu prawnie doniosłego”²⁰. W orzecznictwie wskazuje się także, że „nie stanowi błędu co do treści czynności prawnej mylna ocena zarówno aktualnych, jak i przyszłych okoliczności, nieobjętych treścią dokonanej czynności”²¹. Jednakże jak wskazuje doktryna „jeżeli do treści czynności prawnej włączona została określona motywacja, to także błąd co do pobudki może, przy spełnieniu pozostałych przesłanek, stanowić wadę oświadczenia woli”²². Jako „treść czynności prawnej” należy natomiast przyjąć nie tylko samo brzmienie umowy, ale również należy odczytywać je w zgodzie z treścią art. 5 Kodeksu cywilnego, a więc „chodzi nie tylko o to, co zostało wprost w samej czynności wyrażone, ale także i o to, co wynika z obowiązujących przepisów, zasad współżycia społecznego i ustalonych zwyczajów”²³.

4. Błąd co do warunków zawieranej umowy

Jak już zostało wspomniane, dla możliwości uchylenia się od skutków złożonego oświadczenia woli, obarczonego błędem konieczne jest stwierdzenie, że błąd ten

¹⁸ Z. Radwański (red.) System Prawa Prywatnego, Prawo cywilne – część ogólna, Tom 2, Warszawa 2008, s. 401

¹⁹ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 13 października 2017 r. w sprawie o sygnaturze akt II FSK 2554/15, LEX nr 2397051

²⁰ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2000 r. w sprawie o sygnaturze akt III CKN 963/98, LEX nr 50056

²¹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 21 stycznia 2013 r. w sprawie o sygnaturze akt I ACa 833/12, LEX nr 1289379

²² M. Fras (red.), M. Habdas (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna (art. 1-125), WKP 2018

²³ M. Fras (red.), M. Habdas (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna (art. 1-125), WKP 2018

jest istotny. Istotności błędu nie da się w sposób jednoznaczny scharakteryzować, tylko należy ją oceniać indywidualnie w każdym analizowanym przypadku, bowiem „jest to zawsze sprawą ustaleń faktycznych w oparciu o konkretne okoliczności towarzyszące złożeniu oświadczenia woli, które decydują o tym, że *in concreto* miał miejsce błąd istotny, który w innych okolicznościach mógłby nie uzyskać takiej kwalifikacji”²⁴. Z dużym prawdopodobieństwem jednak można powiedzieć, że w przypadku błędu co do warunków zawieranej umowy, będziemy mogli uznać to za błąd istotny, a więc upoważniający do uchylecia się od skutków złożenia takiego oświadczenia. Strona pozostająca w błędzie wyraża bowiem zgodę na warunki umowy inne, niż te na które chciała przystać w rzeczywistości. Rozbieżne jest więc wyobrażenie strony co do tego jakiej treści umowę chciała zawrzeć, a do zawarcia jakiej umowy faktycznie dochodzi. Z natury zawiązywania umowy wynika, że jeżeli pomiędzy stronami nie ma porozumienia lub strony zgadzają się na inne warunki niż te wynikające z umowy, nie można uznać, że kontrakt został skutecznie zawarty. Należy tutaj dokonać obiektywnej oceny tego, czy faktycznie doszło do ustalenia wspólnego stanowiska stron co do istotnych postanowień umowy i czy obie strony zgadzają się na to samo. Zgoda jednej ze stron musi być odzwierciedleniem oferty drugiej strony — możliwe jest negocjowanie warunków, ale ostatecznie obie strony zgadzają się na ustalone i jasne warunki i dopiero wówczas możliwe jest skuteczne zawarcie umowy. Konieczność zachodzenia zgodności pomiędzy ofertą, a jej przyjęciem najlepiej obrazują regulacje związane z zawieraniem umów w trybie ofertowym. W doktrynie wskazuje się więc, że „zawarcie umowy wymaga złożenia przez jej strony zgodnych oświadczeń woli [jednak] umowa dojdzie do skutku tylko wówczas, gdy oblat zaakceptuje pełną treść oferty”²⁵. Przy zawieraniu umowy, gdy strony godzą się na zaproponowane warunki, nie tylko wyrażają chęć zawarcia ze sobą umowy, ale również muszą mieć na myśli te same intencje określone jako warunki zawieranej przez nich umowy. Wówczas błąd co do warunków pojawiający się po którejkolwiek stronie prowadzi do unicestwienia umowy. Można wówczas przeprowadzić test subiektywny — strona będzie związana tylko tymi warunkami zawartej umowy co do brzmienia i skutków których nie została wprowadzona w błąd. Należy jednak zauważyć, że to pozwoliłoby na powoływanie się strony w każdej niedogodnej dla niej sytuacji na niezrozumienie pewnych warunków umowy i skutkowało możliwością podważenia ważności

²⁴ S. Dmowski, S. Rudnicki, Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga pierwsza. Część ogólna, wyd. X, LexisNexis 2011

²⁵ A. Kidyba (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna, wyd. II, WKP 2012

każdego zawartego kontraktu. Konieczne jest więc dokonanie obiektywnego testu, poprzez wykazanie że strona racjonalnie nie miała możliwości poznania obiektywnych faktów. Przy kierowaniu się jedynie subiektywną oceną stron, doprowadzilibyśmy do absolutnej niepewności co do trwałości i ostateczności umów zawieranych w obrocie gospodarczym. Jako generalną zasadę w prawie umów należy przyjąć, że intencje stron muszą podlegać obiektywnej ocenie, a więc że obiektywnie należy ocenić, czy strona (lub strony) została wprowadzona w błąd którego nie była w stanie zauważyć, lub że w sposób uzasadniony nie była w stanie zrozumieć warunków umowy zgodnie z intencją drugiej strony. A więc można powiedzieć, że warunki kontraktu powinny być takie, żeby rozsądna osoba była w stanie wyczytać z nich takie postanowienia jakie wynikają z intencji stron zawierających umowę. Należy mieć na uwadze, że „z treści art. 84 § 2 k.c., jednoznacznie wynika, że nie każdy błąd dotyczący treści czynności prawnej uzasadnia zniweczenie jest skutków”²⁶. Jeżeli strona chcąc wprowadzić swojego kontrahenta w błąd zrobi to w taki sposób, że obiektywnie błąd ten nie będzie możliwy do wykrycia, a po poddaniu treści umowy ocenie osoby rozsądnej uznałaby ona, że treść kontraktu zgadza się z intencjami, to uchylenie się od skutków zawarcia takiej umowy poprzez nieuznanie jej istnienia i kwestionowanie zawarcia w tej treści będzie bezcelowe.

5. Brak koincydencji pomiędzy ofertą i jej przyjęciem

Do tego typu sytuacji dochodzi, gdy jedna ze stron zaakceptuje ofertę zgadzając się na jej treść, przy jednoczesnym, błędnym zrozumieniu tej treści, aniżeli w sposób zgodny z intencją oferującego. Strona ta składa więc swoje oświadczenie o przyjęciu warunków oferowanych przez drugą stronę, pozostając jednak w błędzie co do treści tych warunków, będąc jednocześnie w przekonaniu, że są one zgodne z jej intencjami. W sytuacji gdy strony zawierają umowę o innej treści niż wynikałoby to z ich intencji lub o treści, która przez racjonalną osobę zostałaby zrozumiana w inny sposób niż wynika to ze spójnych intencji stron, wówczas nie można mówić o skutecznym zawarciu umowy. Żeby umowa była ważna, jak wynika z jej genezy, konieczne są zgodne oświadczenia stron co do warunków umowy oraz skutków jakie ona wywoła, czego nie można powiedzieć o umowie obarczonej błędem. Należy zaznaczyć, że nie w każdym przypadku,

²⁶ Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 30 listopada 2016 r. w sprawie o sygnaturze akt I C 230/16, LEX nr 2200011

gdy do czynienia mamy z błędem unicestwiającym umowę, błąd wynika z winy strony, może się bowiem stać tak, że poprzez niedookreślenie chociażby przedmiotu umowy, każda ze stron ma odmienne intencje, a więc kontrakt staje się nieważny, przy jednoczesnym braku winy którejkolwiek ze stron.

6. Błąd w podpisywanym dokumencie

Przy zawieraniu umowy kluczową kwestią jest ustalenie warunków oraz zapisanie ich w treści umowy w taki sposób, aby chronić nasze interesy, poprzez poprawne sformułowanie i utrwalenie intencji stron. W sytuacji gdy strona umowy podpisze kontrakt, którego brzmienie jest inne niż warunki wynegocjowane pomiędzy kontrahentami, również mamy do czynienia z błędem oświadczenia woli. Do opisanego takiego okoliczności stosuje się łacińskie określenie *non est factum*, oznaczające, że zapisana treść umowy nie jest zgodna z wcześniejszymi ustaleniami co do brzmienia postanowień w niej zawartych, „do zawarcia umowy w wyniku negocjacji dochodzi [bowiem], gdy strony doszły do porozumienia co do jej istotnych postanowień”²⁷. Konstrukcja ta może umożliwić stronie, która podpisała umowę w odmiennym brzmieniu niż zamierzała zgodnie z negocjacjami, uchylenie się od skutków podpisania takiej umowy. W związku z faktem, iż ostateczny kształt umowy jaka ma być zawarta pomiędzy stronami utrwalony jest na piśmie, na wypadek postępowania w sprawie ewentualnego błędu, sąd dysponować będzie spisanyymi oświadczeniami woli stron, a więc będzie mógł dokonać obiektywnej oceny ujętych w umowie oświadczeń. Umowa taka może stać się nieskuteczna pomiędzy stronami które ją zawarły, jednakże nie może wywołać negatywnych skutków wobec osób trzecich, które będą chciały się powołać na jej treść oraz wyciągać z niej korzyści. Jednocześnie warto zwrócić uwagę na fakt, że strona która podpisała umowę w innym brzmieniu niż wcześniej wynegocjowane, a więc o treści innej niż zgodna z jej intencjami musi ponosić odpowiedzialność za swoje zaniedbanie przejawiające się brakiem odpowiedniej analizy podpisywanego dokumentu, bowiem jak wskazuje doktryna „nie jest dotknięte błędem oświadczenia woli złożone przez osobę, która godząc się na ułożenie jego treści przez inną osobę, podpisała dokument zawierający oświadczenie woli bez zapoznania się z jego treścią lub złożyła podpis *in blanco*, chyba że godziła się ona tylko na konkretną treść dokumentu, a odmienna treść została mu

²⁷ K. Piasecki, Kodeks cywilny. Księga pierwsza. Część ogólna. Komentarz, Zakamycze 2003

nadana wbrew zapewnieniu osoby układającej treść dokumentu”²⁸. Dlatego też, jedyną możliwością w takiej sytuacji dla podjęcia skutecznej obrony strony która podpisała umowę, jest próba wykazania, że jej skutki są diametralnie sprzeczne z interesem strony lub założeniami zgodnie z którymi mogło dojść do zawarcia przedmiotowej umowy. Należy więc wykazać, że podpisana umowa znacząco różni się od wynegocjowanych warunków, a także, że podpisanie umowy w takim kształcie nie wynika z zaniedbania. Na brak możliwości powołania się na błąd, który wywołany byłby niedochowaniem należytej staranności wskazuje w swoim orzecznictwie Sąd Najwyższy: „uchylenie się nie jest możliwe, jeżeli brak wiedzy (...) jest wynikiem braku staranności”²⁹.

7. Dokonanie interpretacji oraz sprostowania umowy

W tej części omawiania problematyki błędu warto rozróżnić sytuację, w której konieczne jest dokonanie sprostowanie od sytuacji, gdy potrzebna jest jedynie interpretacja postanowień umowy. Interpretacja postanowień nie zmienia treści umowy, a jedynie dodaje wytłumaczenie znajdujących się w niej postanowień, natomiast jeżeli konieczne jest sprostowanie, treść umowy zmienia się. Z sytuacją konieczności dokonania sprostowania lub wprowadzenia interpretacji postanowień umowy, możemy mieć do czynienia w szczególności w przypadku konieczności sporządzenia umowy w dwóch językach. Wówczas mogą powstać nieścisłości językowe, które doprowadzą do rozbieżności pomiędzy treścią kontraktu, a intencjami stron. Przy zaistnieniu takich okoliczności w pierwszej kolejności należałoby więc podjąć próbę dokonania interpretacji postanowień, dla wyjaśnienia intencji co do treści umowy, a następnie jeżeli interpretacja jednoznacznie wskaże, że postanowienia zapisane w umowie nie odzwierciedlają zamierzeń stron, konieczne będzie dokonanie sprostowania w niezbędnym zakresie. Przy zawieraniu umowy może także dojść do oczywistej omyłki przy spisywaniu kontraktu. Taki błąd w umowie oczywiście nie wiąże się z intencją oszukania drugiej strony. Najczęściej jest to błąd polegający na niepoprawnym napisaniu któregoś ze słów znajdujących się w tekście umowy (literówka) lub na błędzie rachunkowym. W przypadku literówki należy wziąć pod uwagę czy do czynienia mamy z oczywistym błędem pisarskim, którego nie trzeba poprawiać

²⁸ A. Kidyba (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna, wyd. II, WKP 2012

²⁹ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2005 r. IV CK 799/04, LEX nr 159101

dla możliwości poprawnego zrozumienia treści, czy jest to błąd który należy sprostować. Z całą pewnością jeżeli omyłka pojawi się w imieniu, nazwisku lub nazwie strony błąd taki należy sprostować, dla precyzyjnego określenia stron umowy. W przypadku innych elementów umowy w każdym przypadku konieczne będzie indywidualne zbadanie czy omyłka powinna być sprostowana, czy tekst można pozostawić w pierwotnej wersji bez uszczerbku dla czytelności umowy i jasności jej postanowień. Błędy rachunkowe natomiast co do zasady powinny być poprawione, a więc treść umowy powinna zostać sprostowana. Bardzo często wyliczenia, w których może pojawić się błąd, służą będą określeniu przedmiotu umowy, który powinien być bardzo konkretnie sprecyzowany. Należy pamiętać, że umowa zawierana w danym momencie pomiędzy stronami może być wykorzystywana na dalszych etapach, na przykład dla potwierdzenia dokonania danej transakcji. Przedmiot jednej umowy może być następnie przedmiotem kolejnej, a więc żadne niejasności w tej kwestii nie powinny mieć miejsca. Sprostowanie jest więc konieczne, gdy spisana umowa nie odzwierciedla uzgodnionych postanowień stron w zakresie w jakim dochodzi do umowy pomiędzy stronami. Nie można dopuścić do tego, żeby pojawiły się różnice pomiędzy tym na co się umówiono, a treścią tej umowy zapisaną w postanowieniach kontraktu. Dla skutecznego zawarcia umowy konieczne jest również, aby wyrażone w początkowej fazie zawierania intencje pozostały aktualne aż do momentu jej wykonania. Strony nie mogą więc pozwolić sobie na dowolną zmianę treści umowy po jej zawarciu. Faza negocjacji jest momentem w którym strony wymieniają swoje argumenty i propozycje co do kształtu zawiązywanej umowy i to wtedy powinno dojść do ostatecznego ukształtowania treści kontraktu.

8. Skutki prawne złożenia oświadczenia pod wpływem błędu

W doktrynie wskazuje się, że „błąd musi mieć pewną doniosłość, aby mógł stanowić podstawę do uchylecia się od skutków oświadczenia woli”³⁰. Rozważając temat skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu, należy spojrzeć na tę problematykę z dwóch perspektyw. Z jednej strony jeżeli oświadczenie które zostało złożone przez jedną ze stron jest nietożsame z intencją tej strony co do zawieranej umowy, to oświadczeniu takiemu należy

³⁰ J. Gudowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Księga pierwsza. Część Ogólna, LexisNexis 2014

odmówić przymiotu doniosłości prawnej, a w konsekwencji uznać je za nieważne i niewiążące dla stron. Równocześnie jednak trzeba mieć na uwadze ochronę uzasadnionego zaufania drugiej strony, a więc nie można narażać jej na niedogodności, którymi w ostateczności może być nawet uchylenie się od skutków prawnych złożonego oświadczenia, a więc skutecznie unicestwienie umowy. Należy zaznaczyć, że „nie ma takiego systemu prawnego, który uwzględniałby każdy błąd osoby składającej oświadczenie woli, albowiem uniemożliwiałoby to funkcjonowanie obrotu gospodarczego, czyniąc niepewną każdą zawartą umowę”³¹. Polski Kodeks cywilny musiał więc zostać dostosowany do tego rodzaju sytuacji poprzez znalezienie złotego środka równoważącego interesy kontraktujących. I tak, art. 84 w zw. z art. 88 Kodeksu cywilnego precyzyjnie ujmuje okoliczności w których uchylenie się od skutków złożonego oświadczenia woli będzie skuteczne. Możliwe jest uchylenie się od skutków umowy zawartej pod wpływem błędu, ale tylko jeżeli był to istotny błąd co do treści czynności prawnej, lub wywartych przez nią skutków. Nie można uchylić się od skutków zawartej umowy, jeżeli wystąpił błąd co do motywów zawarcia umowy. A więc, jeżeli strona była przekonana, że zawiera umowę, aby czynić użytek z przedmiotu umowy, a następnie odpadnie powód dla którego jedna ze stron chciała zawrzeć umowę, nie ma możliwości uchylenia się od jej skutków. Należy więc zwrócić uwagę na to, że jeżeli „oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć”³². Bezsporny pozostaje fakt, że na uchylenie się od skutków oświadczenia woli obarczonego błędem może powołać się jedynie osoba składająca to oświadczenie³³. Teza ta znajduje potwierdzenie również w orzecznictwie Sądu Najwyższego: „możliwość skorzystania z uprawnienia do uchylenia się od skutków prawnych wadliwego oświadczenia zależy wyłącznie od decyzji składającego to oświadczenie”³⁴. W żadnym przypadku uprawnienie takie nie przysługuje adresatowi oświadczenia. Strona składająca oświadczenie powinna poinformować adresata o zamiarze uchylenia się od

³¹ Z. Radwański (red.) System Prawa Prywatnego, Prawo cywilne –część ogólna, Tom 2, Warszawa 2008, s. 397

³² Zob. art. 48 §1 Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 459 z późn. zm.).

³³ M. Fras (red.), M. Habdas (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna (art. 1-125), WKP 2018

³⁴ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2005 r. w sprawie o sygnaturze akt III CK 48/05, LEX nr 191867

skutków tej czynności na piśmie³⁵, pod sankcją dowodową (łac. *ad probationem*)³⁶, w terminie roku od wykrycia błędu³⁷.

Dodatkowo należy wspomnieć, że w przypadku skierowania sprawy, której przedmiotem będzie oświadczenie woli obarczone błędem na drogę sądową, od wyroku nie będzie przysługiwał środek nadzwyczajny w postaci skargi kasacyjnej. Treść składanych oświadczeń woli należy zakwalifikować jako ustalenia faktyczne, a więc nie mogą one podlegać orzecznictwu w drodze złożenia nadzwyczajnego środka zaskarżenia jakim jest skarga kasacyjna. Potwierdza to orzecznictwo, w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 1996 r., w sprawie o sygnaturze akt II UKN 6/96 stanowiąc: „Stosownie do art. 393¹ Kodeksu postępowania cywilnego³⁸ kasację można oprzeć na naruszeniu prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie albo na zarzucie naruszenia przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Zatem kasacja nie może opierać się na kwestionowaniu faktów ustalonych wcześniej w postępowaniu sądowym”³⁹.

9. Podsumowanie

Podsumowując, najważniejszą kwestią jaką należy uwzględnić przy zaistnieniu błędu w złożonym oświadczeniu woli jest racjonalne uwzględnienie interesów stron. Jeżeli już dojdzie do sytuacji, gdy oświadczenie zostanie złożone pod wpływem błędu, pomimo że na jego zaistnienie powołać może się jedynie strona która oświadczenie to złożyła, obie strony umowy powinny dążyć do tego, żeby błąd ten wyjaśnić i wyeliminować. W niczyim interesie bowiem nie leży kierowanie spraw na drogę sądową, ze względu na wiążące się z tym długotrwałe wyjaśnianie okoliczności zawarcia umowy i pojawienia się błędu. Z jednej strony nie należy przymuszać strony, która złożyła wadliwe oświadczenie do wykonania umowy, co do której jej intencje były diametralnie odmienne, z drugiej jednak należy wziąć pod rozwagę bezpieczeństwo obrotu gospodarczego. Umowy pomiędzy kontrahentami, jako czynności dokonywane dla uchwycenia zamiarów stron

³⁵ Zob. art. 88 § 1 Kodeksu cywilnego

³⁶ K. Piasecki, Kodeks cywilny. Księga pierwsza. Część ogólna. Komentarz, Zakamycze 2003

³⁷ Zob. art. 88§ 2Kodeksy cywilnego

³⁸ Art. 393¹ Ustawy z dnia 17 listopada 1964r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 155 z późn. zm.) został uchylony 6 lutego 2005r. Aktualnie podstawy skargi kasacyjnej ujęte są w art. 398³ Kodeksu postępowania cywilnego, a treść wskazanego wyroku Sądu Najwyższego pozostaje aktualna.

³⁹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 1996 r. II UKN 6/96, LEX nr 29115

powinny odzwierciedlać ich intencje, a także wprowadzać ład gospodarczy, nie tylko pomiędzy stronami umowy, ale również na potrzeby dalszych ich działań.

To sum up, the most important issue to be considered while analysing the appearance of a mistake in a complex declaration of intent is the rational interests of the parties. If it comes to a situation that a declaration of intent has been made under the influence of a mistake, regardless of the fact that it is only the party that has made the declaration that may refer to the mistake, both parties should aim at the elimination of the mistake. It is in no one's interest for the matters to be directed to the court due to the lengthy procedure of examining what were the true circumstances of the agreement conclusion and of the mistake. On one hand, the party which made the faulty declaration should not be compelled to perform the agreement, towards which its intentions were so different, on the other hand the safety of the commercial transactions should be taken into consideration. Agreements between contractors, as actions which are performed in order to capture the intentions of the parties, should depict those aims, as well as introduce economic safety, not only between the parties but also for the purpose of their further proceedings.

Bibliografia

- Beatson J., Burrows A., *Cartwright John, Arson's Law of Contract*, Oxford University Press 2010.
- Dmowski S., Rudnicki S., *Komentarz do Kodeksu cywilnego*, księga pierwsza, część ogólna, Warszawa 2008.
- Kodeks cywilny. Komentarz*, red. K. Osajda, Warszawa 2017.
- Kodeks cywilny. Komentarz. Księga pierwsza. Część Ogólna*, red. J. Gudowski, Warszawa 2014.
- Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna (art. 1-125)*, red. M. Fras, M. Habdas, Warszawa 2018.
- Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna, wyd. II*, red. A. Kidyba, Warszawa 2012.
- Longchamps de Berier R., *Uzasadnienie projektu zobowiązań z uwzględnieniem ostatecznego tekstu kodeksu*. Art. 1-167, Warszawa 1934.
- McKendrick E., *Contract Law: Text, Cases and Materials*, Oxford University Press 2010.
- Piasecki K., *Kodeks cywilny. Księga pierwsza. Część ogólna. Komentarz*, Zakamycze 2003.
- Prawo gospodarcze prywatne*, red. T. Mróz, M. Stec, Warszawa 2016.
- System Prawa Prywatnego Tom 2, Prawo cywilne – część ogólna*, red. E. Łętowska, Warszawa 2006.

System Prawa Prywatnego Tom 2, Prawo cywilne -część ogólna, red. Z. Radwański, Warszawa 2008.

Akty prawne

Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 473);

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 459 z późn. zm.);

Ustawa z dnia 17 listopada 1964r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 155 z późn. zm.).

Ustawa z dnia z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo Pocztove (t.j. Dz.U.2017.1481)

Orzecznictwo

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1998r. w sprawie o sygnaturze akt I PKN 191/98 (LEX nr 36702);

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 1996 r. w sprawie o sygnaturze akt II UKN 6/96 (LEX nr 29115);

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 26 czerwca 2015 r. w sprawie o sygnaturze akt V ACa 131/15, (LEX nr 1842297);

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 13 października 2017 r. w sprawie o sygnaturze akt II FSK 2554/15, (LEX nr 2397051);

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2000 r. w sprawie o sygnaturze akt III CKN 963/98, (LEX nr 50056);

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 21 stycznia 2013 r. w sprawie o sygnaturze akt I ACa 833/12, (LEX nr 1289379);

Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 30 listopada 2016 r. w sprawie o sygnaturze akt I C 230/16, (LEX nr 2200011);

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2005 r. IV CK 799/04, (LEX nr 159101);

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2005 r. w sprawie o sygnaturze akt III CK 48/05, (LEX nr 191867);

Streszczenie

Prawo gospodarcze prywatne przewiduje, że strony chcące ze sobą współpracować będą zawierały umowy o charakterze handlowym. Umowy te muszą być zgodne z ogólnie przyjętymi zasadami, dzięki czemu gwarantować mają bezpieczeństwo obrotu. Zdarza się jednak, że umowa zawierana pomiędzy kontrahentami może być obciążona błędem,

wówczas przy zaistnieniu określonych okoliczności strona składająca wadliwe oświadczenie może uchylić się od jego skutków prawnych.

SŁOWA KLUCZE: błąd, prawo umów, prawo gospodarcze prywatne

Summary

Private commercial law prescribes, that the parties willing to cooperate will conclude transactions of a commercial nature. These agreements must comply with the general rules of the business trading and therefore guarantee the safety of such trading. However, sometimes the agreement concluded between the contractors may be subject to a mistake and in specific circumstances party making a faulty declaration is entitled to evade the effects of a declaration of intent made due to a mistake.

KEY WORDS: mistake, contract law, private commercial law

Autor

Aleksandra Kuliczowska - studentka prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego.